

19. 3. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ústavní meze pro využití institutu prohlášení viny

S účinností od 1. 10. 2020 byl trestní proces obohacen o institut prohlášení viny. Může z něj v konkrétním případě těžit obžalovaný, orgány činné v trestním řízení i poškozený. Jedná se současně o výjimku ze základních zásad, které trestní proces jinak ovládají – zejména zásady vyhledávací a zásady materiální pravdy. Zjevně i z posledně uvedeného důvodu zákon pro aplikaci tohoto institutu stanovuje celou řadu podmínek.

Ústavní soud se podrobně zabýval ústavními mezemi pro využití institutu prohlášení viny a vyjádřil se i k důležitosti způsobu, jakým je obžalovaný o možnosti využití institutu poučen.

Není sporu o tom, že institut prohlášení viny trestní proces významně usnadňuje a urychluje. Ostatně toto také bylo cílem příslušné novely zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), dále též „TŘ“ – provedené zákonem č. [333/2020](#) Sb. – která do trestního procesu s účinností od 1. 10. 2020 institut prohlášení viny zakotvila. Z prohlášení viny současně mohou těžit všechny strany trestního řízení. Prohlášení viny by měl soud zohlednit při výměře trestu. To v mnoha případech jistě k využití tohoto institutu motivuje obžalovaného. Prohlášení viny umožňuje soudu snížit trest odnětí svobody dokonce pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Soudem přijaté prohlášení viny nelze odvolat a skutečnosti v něm uvedené obžalovaný nemůže napadnout odvoláním. Tím pádem se snižuje zatížení soudů vyšších instancí. Pozitivní dopady předmětného institutu lze nalézt i ve sféře poškozeného, zejména u obětí, u kterých se sníží riziko sekundární viktimizace. Na druhou stranu nelze přehlédnout, že institut prohlášení viny zároveň představuje výjimku ze základních zásad, které trestní proces jinak ovládají – zejména zásady vyhledávací a zásady materiální pravdy, pročež je pro aplikaci tohoto institutu potřeba dodržet zákonné podmínky. Jedině tak může být návazně na obžalovaným učiněné prohlášení viny, které soud přijme, vyneseno nezpochybnitelný odsuzující rozsudek.

Ústavní soud se ve svém nedávném **nález ze dne 17. 7. 2024, sp. zn. II. ÚS 2138/23**, podrobně a uceleně [\[1\]](#) zabýval ústavními mezemi pro využití institutu prohlášení viny a věnoval se taktéž hodnocení rozsahu poučení o následcích tohoto prohlášení, kterého se musí obžalovanému dostat, aby o něj soud mohl opřít následné zákonné rozhodnutí o vině.

Ústavní soud přitom především konstatoval, že **institut prohlášení viny nezakládá možnost obcházet zásadu materiální pravdy anebo pravidlo *in dubio pro reo*.**

Obecně platí, že soud rozhodující o vině musí svá skutková zjištění opírat o konkrétní důkaz, příp. o tzv. notoriету. Jinými slovy – soud nemůže k relevantním skutkovým závěrům dospět na základě svých přesudků anebo spoléhání se na tvrzení účastníků řízení. Toto je ostatně projevem právě zásady materiální pravdy, (mj.) která platí i při využití konsensuálních způsobů řešení trestních věcí (srov. nález ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 236/23). To konkrétně znamená, že orgány činné v trestním řízení nesmí ani v těchto případech rezignovat na zjištění skutečného stavu věci tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, a jsou-li či přetrvávají-li, je třeba aplikovat pravidlo *in dubio pro reo*, opět bez ohledu na přání účastníků řízení. Legitimním účelem institutu prohlášení viny tak může

být zjednodušení, zrychlení a hospodárnost trestního řízení tam, kde o vině obžalovaného neexistují důvodné pochybnosti (srov. i § 206c odst. 5 TŘ).

Prohlášení viny dále nelze směřovat s doznáním. Doznání představuje výpověď člověka, který výslovně prohlásí, že spáchal trestný čin, pro který je stíhán (uvede všechny skutkové okolnosti rozhodné pro naplnění všech zákonných znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu), kdy takové prohlášení učiní procesně účinným způsobem. Na újmu doznání není, pokud obviněný výslovně neuvede, že se cítí být vinným určitým činem, či neuvede-li jeho právní kvalifikaci. Pro doznání nejsou stanoveny zvláštní podmínky a zákon jej ani samostatně neupravuje, musí však být opatřeno přípustným způsobem - absence donucování k výpovědi (§ 92 odst. 2 TŘ), potřeba objasnění podstaty sděleného obvinění, poučení o právech obviněného a o trestních následcích jeho výpovědi v případě křivého obvinění či pomluvy (§ 91 TŘ) apod. Naopak pro prohlášení viny zákonodárce stanovil řadu podmínek. Trestní řád v § 206c odst. 1 umožňuje aplikaci prohlášení viny až tehdy, pokud nedošlo ke sjednání dohody o vině a trestu. Teprve poté může obžalovaný prohlásit, že je vinným spácháním skutku nebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě. Po takovém prohlášení obžalovaného musí soud podle § 206c odst. 2 TŘ přiměřeně postupovat podle § 314q odst. 3 stejného právního předpisu - **ujistit se, zda obžalovaný chápe podstatu prohlášení, jeho důsledky, a zda je prohlášení činěno dobrovolně**. Teprve poté a po zjištění stanoviska státního zástupce, poškozeného a zúčastněné osoby, jsou-li při hlavním líčení přítomni (§ 206c odst. 3 TŘ), může soud učiněné prohlášení obžalovaného přijmout.

Pokud jde o rozsah poučení, Ústavní soud uzavřel, že poučení před přijetím prohlášení viny by mělo být **důkladnější, než je tomu u dohody o vině a trestu**. Tato potřeba je podle názoru Ústavního soudu odůvodnitelná již jen vážnějšími důsledky prohlášení viny. Trest je totiž v dohodě o vině a trestu obligatorně uveden [srov. § 175a odst. 6 písm. f) TŘ]. Při prohlášení o vině zůstává obžalovaný ohledně ukládaného trestu v určité nejistotě. Navíc, na rozdíl od rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu (srov. přípustnost odvolání podle § 245 TŘ), u odsuzujícího rozsudku navazujícího na přijaté prohlášení viny není přezkum výroku o trestu na úrovni vyšších instancí zapovězen. K odvolání státního zástupce dokonce může být (v rámci zákonem stanovené trestní sazby) obžalovanému uložen i vyšší trest, než který uložil soud prvostupňový. **Poučení soudem před přijetím prohlášení viny by tak v kontextu uvedeného nemělo zahrnovat pouze informaci o tom, jaké trestní sazby zákon stanoví za daný trestný čin, nýbrž i informaci, že soud obžalovanému může uložit trest v rozsahu této sazby, že prohlášení viny nelze odvolat a že skutečnosti v něm uvedené nelze napadát odvoláním**. Postup soudu podle § 314q odst. 3 TŘ by současně měl být proveden formou dialogu, ve kterém si soud ověřuje informovanost obžalovaného a jeho vůli.

Jakkoliv povinnost poskytnout poučení ve výše uvedeném rozsahu explicitně zákon nestanoví, podle přesvědčení Ústavního soudu vyplývá z teleologického a ústavně konformního výkladu § 206c odst. 2 TŘ. Současně odpovídá i podmínkám vytyčeným judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. V neposlední řadě zohledňuje rovněž další významné skutečnosti jako např. rizikové faktory neústavního výkonu trestní spravedlnosti, např. v případě, že je obviněný trestním řízením „uvláčen“ do té míry, že pouze hledá cesty, jak by řízení mohlo co nejrychleji skončit, či pokud má za to, že prohlášením viny může pomoci spoluobviněnému, na kterém mu záleží, příp. který mu za to slíbil úplatu. Nezřídka je také obviněný, coby zpravidla právní laik, v průběhu trestního řízení různými subjekty opakovaně upozorňován na výhody prohlášení viny, aniž by mu však byla výslovně vysvětlena jejich nenárokovost. Toto pak může zakládat pochybnosti o promyšlenosti a dokonce až dobrovolnosti pozdějšího prohlášení viny.

Závěrem uvádím, že ze své advokátní praxe vím, že institut prohlášení viny se těší poměrně velké oblibě. Nelze nicméně současně přehlédnout, že se stále jedná o institut relativně nový, přičemž

soudní praxe se v otázce jeho aplikace doposud ustaluje. Prezentované komplexnější stanovisko Ústavního soudu lze tak bezpochyby jen uvítat.

Mgr. Ester Šamajová,
spolupracující advokátka

HSP & Partners advokátní kancelář s.r.o.

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: sekretariat.praha@akhsp.cz

[\[1\]](#) Otázka aplikace institutu prohlášení viny se v judikatuře Ústavního soudu doposud objevovala pouze okrajově a toliko ve stručných usneseních, které nemají obecnou závaznost. Opakovaně Ústavní soud odmítl možnost „revokace“ prohlášení viny v případech tzv. covidových krádeží, jejichž právní kvalifikace se změnila po vydání rozsudku velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 15 Tdo 110/2021 (srov. např. usnesení ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. III. ÚS 2464/21, a usnesení ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 1331/22). V usnesení ze dne 16. 8. 2022, sp. zn. II. ÚS 986/22, Ústavní soud zdůraznil, že povinnost poučit obviněného o povaze prohlášení viny leží na straně soudu i v případě, že má obviněný obhájce. V některých usneseních se objevuje důraz na autonomní povahu prohlášení viny, ze které vyplývá další průběh trestního řízení, rozhodnou-li se její soudy respektovat. Některá usnesení dokonce odkazují na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* (srov. např. usnesení ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. IV. ÚS 1339/22). Naopak možnostmi nápravy nepravdivého prohlášení viny z důvodu ochrany zásady materiální pravdy se Ústavní soud stručně zabýval v usnesení ze dne 24. 1. 2024, sp. zn. IV. ÚS 2789/23. K zdánlivě protichůdným závěrům těchto usnesení přistupuje Ústavní soud striktně jako k posouzení konkrétní právní situace toho kterého stěžovatele. Dospěl-li Ústavní soud v nějakém případě k upřednostnění jedné ze zásad trestního řízení, nelze z takového postupu dovozovat širší závaznost stručných závěrů těchto usnesení. V usnesení ze dne 23. 1. 2024, sp. zn. I. ÚS 2959/23, se Ústavní soud vyjádřil k námitce, že nalézací soud měl akceptovat prohlášení viny, které stěžovatel učinil korespondenčně prostřednictvím svého obhájce, a konstatoval, že prohlášení viny se činí osobně v průběhu hlavního líčení. Zároveň v posledně uvedeném usnesení dodal, že rozhodnutí soudu, zda přijme anebo nepřijme prohlášení viny, je v působnosti obecného soudu, do které Ústavní soud zásadně nezasahuje. Výjimku z tohoto pravidla lze učinit až tehdy, jestliže prohlášení viny nebylo přijato ústavně konformním způsobem a v

souvislosti s prohlášením viny došlo k porušení základních práv obviněného.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)